

СТАНОВИЩЕ НА СДРУЖЕНИЕ "АСОЦИАЦИЯ ИНТЕГРО"

ПО ПЛАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

Още след публикуването на първия вариант на Плана за възстановяване и устойчивост/ПВУ/, той стана обект на обсъждане, критики и предложения за подобряването му от страна на институции, медии и гражданско общество. След първия вариант от края на октомври 2020 година бяха представени още четири варианта- през февруари, април, юли и октомври 2021 година. Недостатък на всички варианти на плана е липсата на задълбочен анализ и съответно неадресирането на проблемите на уязвими етнически общности, в това число и на ромски общности, живеещи на обособени територии с по-висока концентрация на социални и икономически проблеми. Какво дава основание за този извод:

1. В целия текст на ПВУ ромите са споменати само на две места:

Първо, в част 1 „Общи цели и съгласуваност на плана“, в т.2 „Връзка с Европейския семестър“ е цитирана Специфична препоръка 4 "Повишаване на качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по специално на ромите". Второто споменаване на ромите е в Първи стълб „Иновативна България“¹, в компонент „Образование и умения“, в „Основни предизвикателства“ при описанието на демографските и социални предизвикателства е констатирано, че „достъпът до качествено образование за децата от уязвими групи, включително ромите, остава затруднен поради съществуваща на места сегрегация и вторична сегрегация на тези деца“² и, че „делът на преждевременно напусналите училище е особено голям в селските райони и сред ромите.“³ В същия компонент при описанието на приоритетите за развитие на образователната система е записано още, че "те (приоритетите) са ориентирани към осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование на всички деца/ученици и намаляване дела на отпадналите и преждевременно напусналите образователната система, към десегрегация и намаляване на социалното изключване, подобрена работа с родителите и образователна интеграция, към приобщаващо образование с фокус върху уязвимите групи, в т.ч. роми"⁴.

С това се изчерпват констатациите, приоритетите и целите, свързани конкретно с ромите в ПВУ. Конкретни мерки за разрешаване на проблеми на ромските общности са предвидени в разработения пакет от проекти за кандидатстване по Инструмента за възстановяване и устойчивост. Това се отнася най-вече за проектите по компонент "Образование и умения" от първия стълб от ПВУ- "Иновативна България". Във всички 4 проекта по компонента ромите са определени като целева група и директни

¹ Стр. 53, т. 2.А ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ от ПВУ, версия 15 октомври 2021г.

² Стр. 55, т. 2.А.1 ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ от ПВУ, версия 15 октомври 2021г.

³ Стр. 56, т. 2.А.1 ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ от ПВУ, версия 15 октомври 2021г.

⁴ Стр. 60, т. 2.А.1 ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ от ПВУ, версия 15 октомври 2021г.

бенефициенти, като са предвидени дейности за осигуряване на достъп до качествено образование.

Като цяло остава впечатлението, че в ПВУ са идентифицирани само тези проблеми на ромската общност, които са визирани в Специфичните препоръки от Европейския семестър и съответно са планирани мерки само за тяхното изпълнение.

2. Никъде в ПВУ не се адресират въпросите за антиромската дискриминация и расизъм, за проявите на реч на омразата в различни сфери на обществото, които все повече задълбочават разделението между представителите на различните етнически групи в обществото и задълбочават проблемите и неблагоприятния социално-икономически статус на хората от уязвимите етнически общности.

3. Направените изводи и планираните мерки в ПВУ не са обвързани с целите и приоритетите на Националната стратегията на република България за интеграция на ромите и плана за нейното изпълнение. В сегашния си вид ПВУ може да допринесе за постигането на малка част от целите на Стратегията, предимно в сферата на образованието, но не и за постигането на цялостен ефект за приобщаване и включване на ромите във всички обществени сфери.

4. В ПВУ нееднократно е подчертано, че основен принцип в плана е осигуряването на равен достъп на всички членове на обществото до обществени блага и насочване на усилия за уязвими групи, които са застрашени от социално изключване и имат най-ниска устойчивост на шокове. С изключение на образователната сфера и донякъде в сферата на трудовата заетост, ромите не са идентифицирани като най-значима част от други уязвими групи - на безработни младежи, на домакинства в енергийна бедност, на групи в крайна бедност, с ограничен достъп до здравни услуги, на уязвими групи изключени от пазара на труда и др. Съответно не се предвиждат специфични подходи за разрешаване на тези проблеми и не може да се направи оценка до каква степен или дали изобщо предвидените мерки ще допринесат за подобряването на положението на ромите в уязвимо положение.

5. Не на последно място по значение трябва да се посочи и недостатъчната публичност на процеса на разработване на ПВУ и ниското ниво на участие в процеса на гражданското общество. Първият вариант на плана беше представен с онлайн събитие с ограничен брой участници, консултативния процес протичаше преди всичко с писмени становища, за които имаше един месец в портала за обществено обсъждане на Министерски съвет. Почти липсваха възможности за обратна връзка, така и нямаше яснота какъв е екипа, който отговаря за разработването на плана и възможностите за връзка с него. За втората и третата версия на плана нямаше обществено обсъждане, а самите текстове бяха трудно откриваеми на сайтовете на министерствата. По този начин ПВУ така и не стана достояние на широката общественост и в разработването му не са включени всички нужди и потребности, идентифицирани от обществото. Четвъртият ревизиран вариант на ПВУ беше публикуван на сайта на Министерски съвет. От кабинета на вицепремиера, отговорен за разработването на ПВУ заявиха, че очакват становището на гражданския сектор, но липсваха ясно разписана процедура как да се осъществи консултативен процес - проектът за ПВУ не беше публикуван в Портала за обществено обсъждане и не бяха посочени адреси, на които могат да се

изпращат становища и предложения към ПВУ от граждани и други заинтересовани страни.

За да може ПВУ да отговори на многобройните нужди на ромските общности в уязвимо положение според нас е необходимо:

1. Да бъдат идентифицирани територии с концентрация на социално-икономически, здравни, екологични и други проблеми, населени с представители на уязвими етнически общности/ромски общности/, да се анализират всички проблеми и предизвикателства, пред които са поставени и да се оценят комплексно нуждите от подобряване на социално-икономическото им състояние.
2. Да се предвидят специфични проекти за тези територии, като уязвимите ромски общности изрично се идентифицират като целеви групи в съществуващи проекти за уязвими целеви групи. Това е особено наложително за осигуряването на достъп до водоснабдителната мрежа, за осигуряване на заетост, самонаетост, предприемачество и помощ за микропредприятия и семеен бизнес на роми, за разрешаване на проблема със собствеността на жилищата и адресната регистрация, за енергийна ефективност и за преминаване към енергийно ефективни и екологични източници на енергия в изпълнение на изискванията на Зелената сделка и др.
3. Да се зложат адекватни количествени и качествени индикатори, които да измерват както изпълнените дейности, така и очакваните въздействия за подобряване на социално-икономическия статус на ромите от уязвимите общности.
4. Да се акцентира в ПВУ върху мерките за възстановяване в сферата на социалните дейности и политики, като се предвидят адекватни финансови ресурси за изпълнението на мерки, свързани с подобряване на статуса на уязвими ромски общности.